

Devlet

DEVLET NEDİR?

- Devletin gölgesi bütün beşeri faaliyetlerin üstüne düşer
- Eğitim, iktisadi işletme, sosyal refah, halk sağlığı, iç düzen, dış savunma vs.
- Hepsini devlet şekillendirir, düzenler, denetler, yetki verir veya yasaklar
- Kişisel ve özel hayat bile (evlilik, boşanma, kürtaj, ibadet vs.) devlet otoritesine tabidir
- Bu sebeple siyaset genellikle, devlet ve onun kurumsal örgütlenmesinin analizi olarak, toplum üzerindeki etkisi olarak algılanır
- Devlet gücünün tabiatı siyasi analizlerin merkezindedir
- İdeolojik tartışmalar, parti politikaları devletin temel işlevi ve rolü etrafında döner

DEVLET

- Belirli bir **coğrafi sınır** dahilinde **egemen** bir hükümet yetkisi tesis eden ve bir dizi daimi **kurumlar** aracılığıyla **otorite** uygulayan bir **siyasi birliktir**.

Devletin kökeni ve doğusu

- Genel geçerli olan görüş:
- Eğer devlet deyince belli sınırlar içinde yerleşmiş insan topluluğu, istikrarlı bir siyasal örgüt ve kurumsallaşmış bir iktidar anlıyorsak;
- Bugünkü anlamıyla devlet yeni bir kuruluştur
- 15. ve 16. yüzyıllar içinde ortaya çıkmıştır
- Devlete karşılık gelen status, stato, etat, state kavramları 16. yüzyılda başlar
- Önceki siyasal topluluklar için için, polis, civitas, republica, regnum
- Ülkeler arasında çağdaş “sınır” kavramı 16.yüzyılda. Daha önceleri kesin sınırlar yoktu.
- Hangi anlaşma????

DEVLET

- Devleti oluşturan gc, egemenlik vb. unsurlar ve bu unsurlara yüklenen anlamlar zaman içerisinde değişiklik göstermişlerdir.
- Devlet her zaman bugünkü anlamıyla mevcut olmamıştır. Modern devlet nispeten yeni bir olgudur.
- Modern devleti kendisinden önceki devlet yapılarından ayıran en önemli fark, öncekilerde çoklu ve bölünmüş iktidar yapılarının mevcut olmasıdır. Siyasi iktidar birliği eski devletler de görülmemektedir.
- r: feodal dönemde iktidar monark ve soylular arasında bölünmüştü. Ayrıca kilisenin de bir iktidar alanı vardı.
- Modern devlet çok merkezci ve çoğulcu iktidar yapısından, bölünmemiş tek, mutlak bir iktidara dönüşmeyi ifade etmektedir.

Devlet

- Weber devletin başlıca özelliği olarak “meşru şiddeti” bir araç olarak kullanma yetkisine sahip bir örgütlenme olarak vurgulamaktadır.
- Eğer siyaseti toplumsal düzeni gerçekleştirmek ve toplumun yönetilebilirliğine ait bir eylem alanı olarak düşünürsek devlet bu amacı gerçekleştirmek için yegane aygıt olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Yönetenler yönetilenlere karşı en etkili yaptırım biçimini devlet kurumu kanalıyla yerine getirebilmektedir.
- Devlet yönetilenlerin itaatsizliğine karşı etkin bir biçimde işleyen bir örgütlenme biçimidir.

DEVLET

- Georg Wilhem Friedrich Hegel'in yazılarında devlet:
- Tarihte sosyal varoluşun 3 unsurunu (evresini): aile, sivil toplum ve devlet olarak tanımlamaktadır.
 - Ailede kendi çıkarlarını çocukların ve yaşlıların çıkarları adına bir yana koyma (özel çıkar alanı),
 - sivil toplum kendi çıkarlarını başkalarının çıkarlarının önüne alma (evrensel egoizm),
 - devlet de ise 'alturizm' (evrensel diğergamlık) temelinde kurulan ve karşılıklı sempatiyle beslenen etik bir topluluktur. Sosyal varoluşun zirve noktasını temsil etmektedir.

Devlet

- Devletin en temel özellikleri Őu Şekilde karşımıza çıkmaktadır
 - **Coğrafi alan:** Devletin etki alanı coğrafi olarak düzenlenmiŐtir. VatandaŐı olsun olmasın içinde yer alan herkesi kuŐatır
 - **Egemenlik:** diğer tüm toplulukların üzerinde yer alan ve sınırlanmamıŐ iktidarı temsil eder.
 - **Hükmetme:** devlet otoritesi zorla desteklenir. Yasalara uyulmasını ve karşılığında yaptırımları düzenler. Güç kullanma tekeli
 - **Kamusallık:** kolektif kararlar alınır ve herkesi bağlar
 - **MeŐruluk:** devletin “ortak iyi” ve toplumun çıkarını yansıttığı farz edilir

- Devletin fiziki zora başvurma tekeli eline alması (savaşlar, yakalama tutuklama idam vb) sonucunda bireysel şiddetin her türü devlet tarafından yasaklanmıştır. Örn. Zarara uğrayan bir kimsenin ihkakı hak hakkı veya öç alma hakkı da bulunmamaktadır.
- Neden???
- Bu görevi yerine getirmezse???

Devletin Hukuksal Oluşu

- Modern devletin egemenlik, zora başvurma tekeli özelliklerine ilave diğ er bir unsur da devletin hukuk üzerine oturtulmuş olmasıdır.
- Kabul edilen hukuk kurallarının hem yönetilen hem de yönetenleri de bağlayıcı nitelikte olması rasyonel devlet anlayışının bir gereğidir.
- Alınan bu kararlar yönetilenler üzerinde nasıl uygulanır?

Devlete Farklı Yaklaşımlar

- Devletin varlığını ve temel özelliklerini açıklamayı amaçlayan başlıca teoriler:
 - 1- çatışmacı teoriler
 - 2- Toplumsal sözleşme teorileri
 - 3- Bireyden yola çıkan teoriler
 - 4-Bireyden bağımsız bir oluşum olarak gören toplumcu teoriler
 - 5-Devleti bir hakem olarak gören “pluralist” devlet teorisi
 - 6- Toplumdaki sınıf ilişkilerinin sonucu olarak gören kapitalist devlet teorisi
 - 7- Bireysel özgürlükleri tehdit eden Leviathan devlet teorisi
 - 8- Feminist yaklaşımı benimseyen “patriarkal” devlet teorisi

Toplum Sözleşmesi Teorileri-1

- Devleti açıklamaya yönelik teorilerin bir kısmı onu bir sözleşmeye dayandırır. Bu teorilere göre insanlar tabiat halinde yaşarlarken çeşitli nedenlerle bir araya gelip bir sözleşme ile önce toplumu sonra devleti tesis etmişlerdir.
- Bu sözleşme sonucunda devlete bazı görevler bireylere ise devletin görevini hakkıyla yerine getirmesi karşılığında devlete itaat görevi verilmiştir.
- Bu görüşü benimseyenlerin temel varsayımları:
 - İnsanlar rasyoneldir: Kendileri için neyin iyi neyin kötü olduğunu ayırt edebilirler.
 - İnsanlar serbest irade sahibidir ve hemen hemen eşit koşullardadır. Biri diğerine dayatmada bulunması durumunda sözleşmeden değil zorla boyun eğdirmeden bahsedilir.
- John Locke, Thomas Hobbes, ve Jean Jacques Rousseau bu akımın önde gelen düşünürleridir.
-

Toplum Sözleşmesi Teorileri-2

- **J. Locke:** İnsanlar tabiat halinde hak sahibi olarak “barış içerisinde” yaşarken hakkaniyeti ve adaleti tanımayan kişilerin varlığı ve kuralların uygulanmasına süreklilik kazandıracak bir kuruma duyulan ihtiyaç nedeniyle devleti oluşturmaya karar vermişlerdir.
- Yani hak sahibi özgür varlıklar olarak insanlar sadece kendi haklarını daha iyi koruyabilmek için bir araç olarak devleti icat etmişlerdir.
- Bireyler arasındaki anlaşmazlıklarda hakem rolünü oynayacak bir politik aygıt olarak oluşturulmuştur devlet.
 - “Nerede kanun yoksa orada özgürlük yoktur”
 - “Devlet gece bekçisidir”

Toplum Sözleşmesi Teorileri-3

- **T. Hobbes:** İnsanlar tabiat halinde yaşarlarken hiçte barış içerisinde yaşamıyorlardı. “İnsanın insanın kurdu” olduğu bir güvensizlik ve çatışma ortamının kötülüklerinden sakınmak için devleti kurmuşlardır.
- İnsanlar güvenlik ihtiyacı nedeniyle bir canavar (Leviathan) oluşturup bir kısım haklarını ona devretmişlerdir.

Toplum Sözleşmesi Teorileri-4

- **J.J. Rousseau:** İnsanlar canlarıyla mallarını koruma için bir araya gelir ve özgürlüklerinden vazgeçmeksizin bir toplumsal bütün oluştururlar. Bütünü oluşturan her parça eşit kabul edilir. Oybirliğiyle kabul edilen sözleşme aracılığıyla oluşan bütün “devlettir”
- Rousseau’ya göre bu bütüne katılan birey, bundan sonra yasaları kendi koyacağı için (bütünün iradesi kendi iradesidir) kendi koyduğu yasalara uyarak özgürleşecektir.
- **J.Locke:** Tüm haklar devredilir. Barış ortamı. Liberal devlet tipi
- **T. Hobbes:** Bazı haklar devredilir. Çatışma ortamı. Otoriter devlet
- **J.J.Rousseau:** Hak devri yok. Barış ortamı. Hem demokratik hem otoriter devlet tipi

İnsanlar Neden Devleti Yaratmışlardır?

- Devlet siyasal toplulukların tarihsel evrimi içinde belli bir aşamada ortaya çıkmıştır
- Devlet fikri, iktidarın kişisellikten sıyrılıp kurumsallaşmaya geçişini belirler
- Bu evrim sonucu insanlar artık bir şefe bir derebeyine, bir hükümdara değil fakat onların fizik varlıklarının üstünde ve ötesinde adına 'devlet' denilen sürekli ve soyut bir varlığa itaat edeceklerdir

İnsanlar Neden Devleti Yaratmışlardır?

- Bourdeau: “İnsanlar, insanlara itaat etme durumunda kalmamak için devleti icat etmişlerdir”
- Devlet; iktidarın dayanağı, siyasal toplumun çatısı olarak düşünülmüştür
- Devlet; siyasal birleşmeyi ve bütünleşmeyi sağlayan bir “simge”, “sembol” olmuştur

Devlet-İktidar

- İktidarı kullananlar,
 - ÷lkedeki büt÷n insanları bağlayıcı kararlar alırken,
 - kurallar koyarken
 - hatta bunları gerektiğinde zora başvurarak uygularken **devlet adına** hareket ederler.
- İktidarı kullanan siyasetçiler/yöneticilerle soyut varlık olarak devlet ayrıdır. Birbirine karıştırmamalıdır.

Devletin kişiliği sorunu

- Devletin kişiliği olup olmadığı üzerine tartışmalar yapılmıştır, hatta çok ileri gidilerek gerçek kişilik bile atfedilmiştir.
- Ancak doğru olan, devletin, hukuki (tüzel) bir kişilik sahibi olduğu yaklaşımdır.
- Borçlanma, hak sahibi olma, sorumluluk, sözleşme ve dava ehliyeti tüzel kişilik ile hukuki bir temele kavuşur
- Hukuki kişilik; devletin devamlılığını sağlar. İnsan ömrünü aşan, zamanla sınırlı olmayan bir kuruluştur
- Devlet; belli bir anda görevde olanlardan farklı bir kişilik
- Devlette devamlılık.
- Monarşilerde; “Kral öldü yaşasın yeni kral”

- Modern hukuk; devletin tüzel kişiliği kavramı
- “Devleti meydana getirenler değişebilir, devleti yönetenler değişebilir, hükümetler değişebilir, rejimler değişebilir, devlet kalır. Devlet süreklidir.”
- Yöneticiler, iktidar üzerinde subjektif bir hak sahibi değildir. Devletin organı olarak kendilerine hukuk tarafından tanınan “yetkileri” kullanırlar

Devlet-Hükümet

- Devlet aygıtı
 - siyasi icrayı veya dar anlamda hükümeti,
 - bir meclis veya parlamentoyu,
 - yargıyı,
 - bürokrasiyi,
 - askeriyeyi,
 - polisi,
 - yerel ve bölgesel kurumları vs. kapsar.

Soru: Devlet ve hükümet aynı şey midir?

Devlet-Hükümet (Temel Farklar)

- Devlet hükümetten daha geniştir. Devlet kamusal alandaki tüm kurumları ve vatandaş olarak tüm halkı kapsar. Hükümet devletin parçasıdır
- Devlet devamlı, sürekli bir varlıktır. Hükümet ise geçicidir, gelir, gider. Hükümet sistemleri reforme edilir ve yeniden tanzim edilir
- Hükümet devlet otoritesinin işletilmesini sağlayan bir araçtır. Devlet politikasının oluşturulması ve uygulanması bakımından hükümet devletin beynidir ve devletin mevcudiyetini sağlar

Devlet-Hükümet (Temel Farklar)

- Devlet kişisel olmayan bir otorite icra eder. Devletin personeli bürokratik usullerle işe alınır ve hükümetin ideolojik isteklerine direnmeye muktedir olarak nötr olması beklenir
- Devlet teorik olarak toplumun daimi çıkarlarını, yani ortak iyiliği veya genel iradeyi temsil eder. Hükümet ise belirli zamanda iktidar olanların partizan sempatilerini temsil eder

Anayasal Hükümet

- Devlet-hükümet farklılıkları “anayasal hükümet” fikrinin de odağında yer alır
- **Anayasa:** Siyasi otorite ile toplum arasındaki ilişkiyi, hakları, ödevler, ve yükümlülükleri gösteren, devletin örgütlenme şeklini ve işleyişini belirleyen kurallar bütünüdür.
- **Anayasal Hükümet:** Hem devlet iktidarını sınırlandıran, hem de bireysel özgürlükleri koruyan bir dizi hukuki ve kurumsal sınırlama çerçevesinde işleyen bir hükümet sistemi.
- Temel mantığı devletin bireylerin ihtiyaçları için kurulmuş olduğu dolayısıyla bireylerin onu denetleyebilecekleri fikrine dayanır.

Devlet Teorileri

- Devlet dediğimizde neyi kastediyoruz
- Devlet iktidarının tabiatı
- Devlet kimin çıkarlarını koruyor
- Devletin kökeni
- Devletin gelişimi
- Topluma etkisi

ihtilaflı konulardır. Dolayısıyla birbiri ile çatışan dört devlet teorisi sıralanabilir.

Devlet Teorileri

- Plüralist (çoğulcu) devlet
- Kapitalist devlet
- Leviathan devlet
- Patriarkal devlet

1. Plüralist (çoğulcu) Devlet

- Liberal kaynaktan doğar
- Devletin bir 'hakem' veya 'bilirkişi' olarak davrandığı inancı
- Tarafsız bir arabulucu ve hakem
- Kökleri John Locke vb.sosyal sözleşme teorisyenleri
- Ancak egemen bir gücün tesisi ile.
- Bireylerin gönüllü fikir birliği ile oluşan sosyal sözleşme sonucu doğduğu
- Devlet olmazsa bireyselsel haklar tehlikeye girebilir,
- Oysa devletle düzen ve medeni bir varoluş teminat altına alınır

1. Plüralist (çoğulcu) Devlet

- Devlet muktedir bir hakem ve bilirkişi
- Tarafsızlığı, tüm vatandaşların çıkarını koruması
- Hobbes: İstikrar ve düzen sorgulanamaz bir iktidara sahip devletin tesisi ile mümkündür
- Devlet doğuştan gelen hakların korunmasıyla sınırlıdır
- Devletin sorumluluklarıyla bireysel vatandaşların sorumlulukları arasında sınır çizer
- Doğal haklar korunabileceği gibi tehdit de edilebileceğinden anayasal ve temsili bir hükümet mekanizması
- Devletin görevi iç güvenlik, savunma ve adalet

1. Plüralist (çoğulcu) Devlet

- Bu fikirler 20. yy. da plüralist devlet teorisi haline gelmiştir.
- Liberal demokrasilerde iktidarın yaygın ve eşit biçimde yayıldığını öngörür
- Devlet taraf değildir ve kendine has çıkarı olamaz
- Schwarzmantel: ‘Devlet toplumun hizmetçisidir, efendisi değil’
- İki anahtar ön kabul:
 - Devlet etkin bir şekilde hükümetin emrindedir. Seçilmemiş devlet organları siyasi amirlere bağlı
 - Demokratik sürecin anlamlı ve etkili olduğu. Partiler yarışır ve hükümet olur. Devlet kamunun belirlediği yönde esen bir rüzgar gülü (fırıldak)

2. Kapitalist Devlet

- Marksist görüş
- Marksizm genel devlet yaklaşımında devlet, işçi sınıfını sömürebilmek için kurulmuş bir baskı aygıtı olarak kabul edilmektedir
- Devlet toplumun ekonomik yapısından ayrı değil
- Devlet sınıf sisteminden doğar ve bu sistemi yansıtır
- Devlet ekonomik (temel) alt yapı tarafından belirlenen 'üstyapının' parçası
- Modern devlet burjuvazinin işlerini yürüten bir icra komitesi

2. Kapitalist Devlet

- Marx'ın yaklaşımı bütünüyle olumsuz değildir
- Kapitalizmden komünizme geçiş sürecinde (proleterya diktatörlüğü) yapıcı olarak kullanılabilir
- Sınıf çatışmasının sönmesi ile birlikte devlet de sönüp gidecek
- A. Gramsci: Hegemonyanın tesisinden devletin rolü
- L. Althusser: Devletin baskıcı aygıtları (DBA) ve Devletin ideolojik aygıtları (DİA)

3. Leviathan Devlet

- Leviathan: Kendi kendine hizmet eden, genişlemeye ve büyümeye niyetli canavar
- İktisadi ve sosyal hayatta bireysel özgürlüğü ve iktisadi güvenliği tehdit eden asalak bir varlık
- Devletin müdahaleciliğine karşı antipati
- Devlet toplumunkinden ayrı çıkarlar peşinde (Marksizmden farklı). Bu çıkarların peşinde koşması onun sürekli büyütür
- Talep yanlı ve arz yanlı baskılar sonucu
- Seçimler, yüksek vergiler, yüksek harcamalar, cömert hükümet programları
- Arz yanlı baskılar devletin içinden gelir. Devlet aygıtının kurumları ve personeli. Hükümet devlet eliti tarafından baskı altında tutulur

4. Patriarkal Devlet

- Feminist teorinin sonuçları
- Feminizmin sistematik devlet teorisi yok
- Devlet iktidarına ilişkin bir dizi yaklaşımlar üretmiştir
- Devlet erkek lehine taraf. Liberal feministler plüralist devlet yaklaşımına sıcak
- Radikal feministler: Devlet iktidarı patriarki şeklinde derin baskı oluşturur. Marksist görüşe yakın. Biri devleti iktisadi bağlamda açıklarken diğeri sosyal cinsiyet bağlamında açıklar
- Kadına boyun eğdirilmesi, onu aile ve ev içi sorumluluklarıyla özel alana hapsedmesi

Devletin Rolü

- Minimal Devlet
- Kalkınmacı Devlet
- Sosyal Demokrat Devlet
- Kamusallaştırılmış Devlet
- Totaliter Devlet

1. Minimal Devlet

- Bireyin en geniş özgürlük alanına sahip olmasını savunan klasik liberallerin ideali
- Kökü sosyal sözleşme teorisi
- Negatif bir devlet görüşünü ifade eder
- Devlet sadece bir koruma organı
- Ancak tehdit olduğunda başvurulacak bir gece bekçisi (Locke)
- Devletin sınırlarını geriye doğru itme

1. Minimal Devlet

- Üç temel işlev
 - Devlet dahili düzeni devam ettirmek için vardır
 - Özel vatandaşlar arasında yapılan sözleşmeleri ve veya gönüllü anlaşmaların uygulanması
 - Dıştan gelecek saldırılara karşı koruma

2. Kalkınmacı Devlet

- Bir ülke ne kadar geç sanayileşirse devletin rolü o kadar artar
- Örn: Japonya ve Almanya kalkınmacı rol üstlenmiştir
- Kalkınmacı devlet, sanayinin gelişmesi, ve iktisadi kalkınmayı teşvik amaçlarıyla iktisadi hayata müdahale eder.
- Bu sosyalist bir planlama anlamına gelmez

3. Sosyal Demokrat Devlet

- Kalkınmacı devletler müdahaleciliği iktisadi gelişmeyi desteklemek için uygularken, sosyal demokrat devletler bunu genellikle hakkaniyet, eşitlik, ve sosyal adalet gibi ilkeler uygun olarak daha geniş bir yapılanma ortaya çıkarmak için yaparlar.
- Adaleti güçlendirmenin bir aracı olarak ‘pozitif’ devlet görüşüne doğru değişimi ister
- Piyasa ekonomisinin dengesizliklerine karşı aktif katılımcı
- Zenginliğin adil ve insaflı dağıtımı

4. Kamusallaştırılmış Devlet

- Kalkınmacı ve sosyal demokrat devletler iktisadi hayata, büyük ölçüde özel ekonomiye rehberlik etmek veya desteklemek için müdahale ederken
- Kamusallaştırılmış devlet bütün iktisadi hayatı kontrol eder.
- SSCB ve eski Doğu Avrupa komünist ülkeleri
- Özel teşebbüsü tamamen ortadan kaldırır
- Merkezi planlamaya dayalı ekonomi

5. Totaliter Devlet

- Mdahaleciliğin en geniş ve en aşırı biçimidir.
- Beşeri varoluşun her boyutuna nüfuz eden, her şeyi kapsayan bir devlet anlayışı
- Devlet sadece ekonomiyi değil, eğitimi, kültürü, dini, aile hayatını vs. doğrudan kontrol altına alır
- rn: Hitler Almanya'sı, Stalin SSCB'si, Saddam'ın Irak'ı
- Kapsayıcı bir gözetim, orantısız yöntemlerle sağlanan asayış, ideolojik manipülasyon ve denetim sistemi
- Sivil toplum yoktur, özel alan yoktur

HUKUK DEVLETİ İLKELERİ

Hukuk devleti sadece kanuna dayalı bir yönetim yeterli değildir.

Hukuk devleti olmanın en temel ilkeleri:

1. Odağında insan haklarının yer alması
2. Kendi koyduğu kurallara yönetimin kendinin de uyması
3. İdarenin eylem ve işlemlerinin denetlenebilir olması
4. Yasaların genel ve soyut kurallar niteliğinde olması ve belirli kişilere yönelik değil herkese yönelik olması
5. Yasaların herkesçe bilinir ve açık seçik olması
6. Herkesin hukuk karşısında eşit olması
7. Kişi haklarına müdahale teşkil eden idari takdire dayalı cebri işlerin bağımsız mahkemelerce denetlenmesi

İçerik Boş Devlet Mi?

- Devlet 20. yy. sonlarından itibaren dile getirilen bazı gelişmeler tarafından tehdit edilmekte ve içerik boşaltılmaktadır
- Etnik huzursuzluklar, artan örgütlü suçlar ve bunun sonucu olarak devletsiz milletler

Küreselleşme

- Devletin yüz yüze olduğu en önemli tehdit.
- Küreselleşme: Dünyanın bir tarafındaki olayların ve kararların dünyanın diğer tarafındaki insanları etkilemesi.
- Global ekonomi. İktisadi bağımlılık
- Çok uluslu şirketler
- Siyasi küreselleşme (BM, AB, NATO, vs.) devleti zayıflatıyor
- AB örneği

Devletin Yeniden Yapılandırılması

- Devletin geri itilmesi
- Özelleştirme
- Özel olan iyidir, kamusal olan kötü
- Yönetişim anlayışı

3. Devlet-altı Yönetişim

- Adem-i merkeziyetçilik
- Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi
- Etnik, bölgesel, yerel siyasetin önemi